

EDUSKUNNAN
HALLINTOVALIOKUNTA

Helsingissä

26 päivänä marraskuuta 1993

Lausunto n:o 7

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 4 päivänä marraskuuta 1993 hallituksen esityksen n:o 257 laiksi Metsähallituksesta maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina ylitarkastaja Ville Schildt maa- ja metsätalousministeriöstä, ympäristöministeri Sirpa Pietikäinen, hallitusneuvos Riitta Rainio ja ylitarkastaja Jukka-Pekka Flander ympäristöministeriöstä, budjettisihteeri Elina Selinheimo valtiovarainministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Pekka Vihervuori oikeusministeriöstä, nuorempi hallitussihteeri Erkki Karjalainen työministeriöstä, ylijohtaja Pekka Kilpi sisäasiainministeriöstä, pääjohtaja Pentti Takala ja toimialapäällikkö Marja-Liisa Hintsanen metsähallituksesta, toimistopäällikkö Jarmo Louvo Kymen lääninhallituksesta, ylitarkastaja Pertti Heikkinen Pohjois-Karjalan lääninhallituksesta, johtava lakimies Jukka Kero Suomen Kuntaliitosta, osastonjohtaja Markku Tornberg Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, varatoimitusjohtaja Risto Kilkki Koneyrittäjien liitosta, työehtosihteeri Sakari Lepola Puu- ja erityisalojen liitosta, pääsihteeri Reino Mattila Metsäalan toimihenkilöliitosta, metsänhoitaja Kari Pelkonen edustaen Suomen Metsänhoitajaliittoa ja apulaisprofessori Pertti Eilavaara Lapin yliopistosta.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Metsähallituksesta. Lailla muodostettaisiin nykyisestä metsähallituksesta maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Metsähallituksen tehtävänä olisi hoitaa, käyttää ja suojella kestävästi ja tuloksellisesti hallinnassaan olevia luonnonvaroja ja muuta omaisuutta. Luonnonsuojelutehtävien osalta

Metsähallitus toimisi ympäristöministeriön ohjauksessa.

Metsähallituksen hallinnassa oleva valtion maa- ja vesiomaisuus jäisi valtion omistukseen. Metsähallituksella olisi tähän omaisuuteen annettu hallinta- ja käyttöoikeus.

Metsähallitus hoitaisi edelleenkin sille nykyisinkin kuuluvat luonnonsuojelutehtävät. Luonnonsuojelutehtäviin kuuluisi luonnonsuojelualueiden, erämaa-alueiden ja muiden niitä vastaavien alueiden hoito, jonka päätavoitteena on luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen. Luonnonsuojelualueet, erämaa-alueet ja niihin verrattavat alueet muodostavat niin sanotun kansallisomaisuuden, jolla ei olisi ehdotuksen mukaan tuottovaatimusta ja jota ei voitaisi siirtää tuottovaatimuksen alaiseksi omaisuudeksi.

Metsähallituksella olisi ehdotuksen mukaan myös liikelaitoksena edelleen työllistämismääräytykseen. Työllistämismääräytykseen olisi otettava huomioon Metsähallituksen palvelu- ja muita toimintatavoitteita vahvistettaessa.

Esitys liittyy vuoden 1994 valtion talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Valiokunnan kannanotot*1. Yleistä*

Valiokunta toteaa, että metsähallitus on nykyisin nettobudjetoitu ja tulosoajattu maa- ja metsätalousministeriön alainen valtion laitos. Esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen mukaan metsähallitus muutetaan valtion liikelaitokseksi, jonka tuloja ja menoja ei oteta valtion talousarvioon. Lakiehdotus perustuu pääosin valtion liikelaitoksista annettuun lakiin (627/87). Metsähallitus poikkeaisi kuitenkin jo muodostetuista liikelaitoslain mukaisista valtion liikelaitoksista, koska metsähallituksella on näitä laajemmin

tehtäviä, jotka eivät liity liiketoiminnan harjoittamiseen. Näitä tehtäviä ovat luonnonsuojelutehtävät ja muut yhteiskunnalliset tehtävät. Lisäksi metsähallituksen hallinnassa olevasta maa- ja vesiomaisuudesta on huomattava osa yhteiskunnallisten palveluiden piirissä. Myös taloustoiminnan piirissä olevilla alueilla toteutetaan alueellisesti ja paikallisesti yhteiskunnallisia palvelutehtäviä, kuten suojelua ja työllisyyden hoitoa.

Esityksen mukaan metsähallitus hoitaisi liiketoiminnan ohella sille kuuluvat luonnonsuojelutehtävät ja muut yhteiskunnalliset tehtävät. Luonnonsuojelutehtävät rahoitettaisiin valtion talousarvioon otettavilla määrärahoilla. Myös yhteiskunnallisten tehtävien hoitoon voidaan valtion talousarvioon ottaa määräraha.

Metsähallituksen liikelaitostamisessa on kyse suuresta periaatteellisesta muutoksesta. Metsähallitus ei ole pelkästään valtion metsiä hoitava ja hyödyntävä laitos. Metsähallituksen liikelaitostaminen koskee myös suurta maa- ja vesiomaisuutta sekä vaikuttaa välillisesti kansalaisten virkistysmahdollisuuksiin ja jopa jokamiehen oikeuksiin.

Metsähallituksen tehtävänä on hankkia tuloja valtiolle ja suojella samalla metsäluontoa, mikä toiminta tapahtuu sekä hallinnoimalla erilaisia luonnonsuojelualueita että ottamalla luonnonsuojelu huomioon talousmetsien käytössä. Lisäksi metsähallituksen tehtävänä on hoitaa työllisyyttä erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa. Edelleen metsähallituksen tulee ottaa huomioon paikallisen väestön nautintaoikeudet, joista merkittävimpiä ovat poronhoito ja paikallisten asukkaiden vapaa metsästysoikeus Pohjois-Suomessa.

Edellä olevan perusteella hallituksen esityksen sijasta metsähallituksen tulevasta asemasta voitaisiin vaihtoehtoisesti säätää liikelaitosta koskevalla erityislailla, hallintolaila ja sen yhteiskunnallisia palveluja sääntelevällä toimintalaila.

Nyt valittu tapa edellyttää liikelaitostehtävien ja yhteiskunnallisten tehtävien yhtymäkohtien sekä erilaisten intressien yhteensovittamista.

Ehdotetun lain mukainen metsähallitusta koskeva hallintojärjestelmä olisi lisäksi kaksijakoinen. Tämä olisi ristiriidassa yhden keskeisen hallinnon järjestämisen periaatteen kanssa. Lähökohtana on yleensä, että tehtävien ohjaus keskitetään yhdelle ministeriölle. Myös muutoksenhakujärjestelmä olisi kaksiteinen, mitä kansalaisten saattaa olla vaikea hahmottaa. Näiden poikkeuksellisten järjestelyjen vuoksi on hallinnon ja lainkäytön toimivuuteen kiinnitettävä erityistä huomiota.

Valtion liikelaitoslaissa turvataan ainakin josakin määrin yhteiskunnan osallistuminen liikelaitoksia koskevaan päätöksentekoon. Eduskunnalle jäisi muun muassa mahdollisuus asettaa liikelaitokselle palvelutavoitteet ja päättää valtion talousarvion yhteydessä liikelaitokselle annettavasta yhteiskunnallisesta panoksesta.

Liikelaitoksista saatujen kokemusten perusteella valiokunta katsoo, että liikelaitoksen yhteiskunnalliset tehtävät on tarpeen säännellä riittävän yksityiskohtaisesti, jotta palvelujen tasapuolisesta ja kohtuullisesta saatavuudesta sekä oikeusturvasta voidaan huolehtia.

Valiokunta katsoo edelleen, että myös palvelujen hinnoittelu on säänneltävä laissa yksityiskohtaisesti, ainakin siltä osin, jos kyseessä on yhteiskunnassa yleisesti tarjottava palvelu. Samoin tarpeelliset poikkeamat valtion liikelaitoslain edellyttämästä liikelaitoksesta hinnoittelusta on säädettävä lailla ja asetuksella.

Metsähallituksen tehtävät ovat joko liiketaloudellisia tai yhteiskunnallisia. Edellisiin kuuluu tyypillisesti puun myynti. Jälkimmäisiä ovat muun muassa suojelualueiden hallintoon ja virkistyspalveluihin liittyvät erilaiset palvelut. Näiden viimeksi mainittujen tehtävien työllistävä ja muu merkitys on huomattavasti suurempi kuin niiden metsähallitukselle tuloa tuottava merkitys. Voidaankin todeta, että metsähallituksen toiminnassa yhteiskunnallisilla tehtävillä on tavanomaista suurempi merkitys, kun tilannetta verrataan aiemmin toteutettuihin liikelaitostamisiin. Liikelaitosmalli on voimassa olevan valtion liikelaitoslain näkökulmasta sovelias toimintamuoto metsähallituksen liikelaitostehtäviin. Sen sijaan laaja ja pääasiassa Itä- ja Pohjois-Suomeen rajoittuva yhteiskunnallisten tehtävien tuottaminen liikelaitoksen toimesta on ongelmallista.

Metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion maa- ja vesialueilla on muutoinkin erityinen yhteiskunnallinen merkitys. Valtion omistus sijoittuu yleensä harvaan asutuille alueille, joilla valtio saattaa omistaa jopa kolme neljäsosaa kunnan koko pinta-alasta.

Varsin huomattava merkitys metsähallituksen hallitsemilla mailla on myös paikalliselle väestölle. Vuosisatojen kuluessa paikallinen väestö on saanut erityisiä oikeuksia eri lakien nojalla valtion maihin ja vesiin. Nämä oikeudet ovat vaikiintuneita poronhoito- ja saamelaisalueella. Metsähallituksen hallitsemat alueet ovat osa vaikiintunutta paikallista ja alueellista kulttuuria sekä elämänmuotoa.

Valiokunta korostaa, että metsähallituksen liikelaitostamisessa on yhteensovittava ainakin metsähallituksen tehtävä valtiolle tuloa tuottavana yksikkönä, metsähallituksen oman toiminnan tehostaminen, yhteiskunnallisten palvelujen saatavuuden turvaaminen, yhteiskunnallisten palvelujen hinnoittelun säättäminen, paikallisen väestön oikeuksien turvaaminen ja yhteiskunnallisia palveluja koskevan päätöksenteon kansanvaltaisuuden edistäminen.

Erilaisten tehtävien yhteensovittamisesta aiheutuu monentasoisia ja tulkinnallisia ongelmia. Tästä syystä metsähallituksen eri tehtävien keskinäistä suhdetta koskevan sääntelyn tulee olla riittävän yksiselitteistä.

On huomattava, että metsähallitusta koskevassa hallituksen esityksessä ei ole ehdotettu säädettäväksi vaatimuksista, joita asetetaan metsähallituksen oman toiminnan kehittämiseksi. Tästä syystä käsiteltävässä lainsäädännössä on perusteltua määritellä palvelutavoitteissa, millaisia metsähallituksen oman toiminnan tehostamistavoitteita on sovellettava. Hallituksen esityksessä ei ole metsähallitusta veloitettu mitenkään sen suhteen, miten tehokkaasti sen on tuotettava palvelut. Asia on jätetty liikelaitoksen omaan harkintaan ja sille asetettujen perustavoitteiden määrittelyn varaan.

2. Pykäläkohtaiset kannanotot

1 §. *Hallinnollinen asema.* Lakiehdotuksen mukaan metsähallitus olisi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva valtion laitos. Kuitenkin luonnonsuojelua koskevissa asioissa metsähallitus olisi ympäristöministeriön ohjauksessa. Tältä osin valiokunta viittaa edellä yleisperusteluissa lausumaansa.

2 §. *Tehtävät.* Valiokunta toteaa, että metsähallituksen tehtäväkuva ehdotetaan säilytettäväksi pääosin nykyisen sisältöisenä. Metsähallitus hoitaisi edelleenkin sille kuuluvat luonnonsuojelutehtävät ja muut viranomaistehtävät sekä alue- ja työllisyyspoliittiset tehtävät. Yhteiskunnallisten veloitteiden vuoksi metsähallitusta ei voida pitää puhtaana liikelaitoksena.

Metsähallituksen tehtävät jakaantuvat liikelaitostehtäviin ja yhteiskunnallisiin tehtäviin. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että epäselvyyttä aiheutuu siitä, mitä termeillä tarkkaan ottaen tarkoitetaan. Hallituksen esityksessä käytetään sekä valtion liikelaitoslain että valtion maksuperustelain mukaista terminologiaa.

Hallituksen esityksen 2 §:ssä ei oteta lainkaan

huomioon metsähallituksen hallinnassa olevien maa- ja vesialueiden sijaintialueiden väestön, yrittäjien ja kuntien sekä muiden asiakkaiden asemaa. Tasapuolisuusvaatimus tulisi ottaa laissa huomioon siten, että metsähallituksen on edistettävä toiminnassaan tasapuolisesti hallinnassaan olevien alueiden käyttöä ja palveluja. Sen olisi myös toimittava sille asetettujen tavoitteiden, sen hallitsemien alueiden sijaintikuntien, paikallisen väestön ja alueella toimivien yrittäjien kokonaisedun mukaisesti.

3 §. *Luonnonsuojelutehtävien ohjaus ja järjestely.* Lakiehdotuksen 3 §:n 3 momentissa viitataan luonnonsuojelutehtävien osalta muutoksenhausta hallintoasioissa annettuun lakiin. Selvyyden vuoksi valiokunta viittaa valtion liikelaitoksista annetun lain perusteluihin, joissa lähdetään siitä, että hallintomenettelylaki, yleisten asiakirjojen julkisuudesta annettu laki sekä muutoksenhausta hallintoasioissa annettu laki tulevat sovellettaviksi liikelaitoksiin ilman eri säännöistäkin.

Metsähallituksen luonnonsuojelutehtävien ohjaus ehdotetaan annettavaksi ympäristöministeriölle. Hallituksen esityksen mukainen järjestely on omiaan aiheuttamaan jännitteen maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön välille koskien valtion metsien hoitoon ja käyttöön liittyvää ohjausta. Toisaalta ehdotettu sääntely on ymmärrettävä metsähallituksen varsin erilaisten tehtävien vuoksi. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että metsähallituksen ohjauksessa esille tulevien ristiriitaisten tilanteiden varalta ei ole esitetty ratkaisumenetelmää.

Hallintovalituslakia noudatettaessa sovellettava muutoksenhakutie olisi erilainen ehdotetun lain 3 ja 4 §:n mukaisissa asioissa. Tätä eroa ei ole esityksessä perusteltu. On ymmärrettävää, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan valituslautakuntaa ei ole pidetty soveliaana ratkaisemaan ympäristöministeriön hallinnollisissa ohjauksessa olevia luonnonsuojeluasioita. Toisaalta korkein hallinto-oikeus ainoana muutoksenhakuasteena ei ole tuomioistuinjärjestelmän kehittämisen kannalta suotava ratkaisu. Parempi vaihtoehto olisikin ohjata luonnonsuojeluasioita koskeva muutoksenhaku ensiasteessa siihen lääninoikeuteen, jonka tuomiopiiriin kysymyksessä olevan alueen pääosa kuuluu, tai jos asia ei koske määrättyä aluetta, laissa erikseen nimettyyn lääninoikeuteen.

4 §. *Viranomaistehtävien järjestely.* Valiokunta kiinnittää huomiota edellä 3 §:n kohdalla lausuttuun koskien kahta erilaista muutoksenha-

kutietä. Lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu maaseutuelinkeinojen valituslautakunta näyttäisi hieman ongelmalliselta muutoksenhakuviranomaiselta osassa viranomaistehtäviä.

5 §. *Palvelu- ja toimintatavoitteet.* Tältä osin viitataan edellä lausuttuun.

6 §. *Metsähallituksen hallinnassa oleva kansallisuus.* Hallituksen esityksen mukaan kansallisuusomaisuuteen luetaan luonnonsuojelualueet, erämaa-alueet ja muut niitä vastaavat alueet siten kuin siitä asetuksella säädetään.

Valtion liikelaitoslain 5 §:n mukaan liikelaitoksella on oma pääoma, joka muodostuu peruspääomasta ja muusta omasta pääomasta. Viimeksi mainittua kutsutaan tässä yhteydessä kansallisuusomaisuudeksi. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan muussa omassa pääomassa olisi myös vaihtomaita luonnonsuojelutarkoituksiin.

Valiokunta katsoo, että asetuksella kansallisuusomaisuuteen luettavia niin sanottuja muita alueita olisivat ainakin sellaiset valtioneuvoston periaatepäätöksellä perustetut suojelualueet, jotka on toteutettu jo jonkin säädöksen nojalla. Niihin ei luettaisi edellä mainittuja vaihtomaita eikä esimerkiksi luonnonsuojelualueella olevia rakennuksia ja muuta palveluvarustusta. Kansallisuusomaisuudesta ei edellytetä tuottoa eikä sitä hoideta liikelatoudellisten periaatteiden mukaan. Edellä mainittu rajausta mahdollistaa kuitenkin suojelualueiden palveluvarustuksesta perittävät maksut. Hinnoittelun tulisi kuitenkin olla tuototvaatimuksen puuttumisen vuoksi liikelatoudellista hintaa alempi.

Valtion liikelaitoslain 9 §:n mukaan valtion talousarvioon voidaan varata määräraha valtion liikelaitokselle määrättyjen tehtävien tai palvelutavoitteiden suorittamista varten. Saman säännöksen mukaan liikelaitos hoitaa tällaisen tehtävän myönnetyn määrärahan, tehtävästä saatujen tulojen ja tarvittaessa myös muista tehtävistä saatujen tulojen ylijäämällä.

Hallituksen esityksen mukaan yhteiskunnalliset tehtävät voidaan rahoittaa valtion talousarviossa myönnettyin varoin. Toinen mahdollisuus on, että yhteiskunnallisten palvelujen aiheuttamat kustannukset vähennetään metsähallitukselle asetetusta tulostavoitteesta. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan luonnonsuojelutehtävien ja viranomaistehtävien rahoitus sekä niiden vaatimat investoinnit hoidetaan aina erikseen osoitetuilla määrärahoilla.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan luonnonsuojelutehtävien ja laissa mainittujen

viranomaistehtävien ohella muita yhteiskunnallisia tehtäviä niihin liittyviä viranomaistehtäviä lukuun ottamatta rahoitetaan myös liiketoiminnan tuotoilla. Valiokunnan mielestä epäselväksi jää, mitä edellä lausuttu tarkoittaa. Tältä osin rahoitusta ja sen käyttöä olisikin selvennettävä. On myös tarpeen tarkentaa, missä määrin metsähallitus on velvollinen käyttämään työllisyysvelvoitteiden täyttämiseen liikelaitostehtävistä saatuja tuottoja.

9 §. *Hinnoittelu.* Valiokunta katsoo, että säännöstä palvelujen hinnoittamisesta on välttämätöntä täydentää siten, että siinä toisaalta korostetaan tasapuolisuutta ja toisaalta säädetään nimenomaisesti ja riittävällä tarkkuudella, milloin palvelun tulee olla maksuton ja milloin se on hinnoiteltava liikelatoudellista hintaa alhaisemmaksi esimerkiksi paikallisen väestön oikeuksien turvaamiseksi. Metsästyksen osalta paikalliseen väestöön sovellettava edullisempi hinnoitteluperuste, sikäli kuin metsästyks ei tapahtuisi maksutta, olisi nimenomaisesti todettava laissa. Sama koskee paikallisen väestön oikeutta moottorikelkkailuun.

On myös huomattava, ettei maanomistukseen perustuva oikeus maksujen perimiseen käyttäjiltä voi olla laajempi kuin kenen tahansa muun maanomistajan. Toisin sanoen maksuttomien jokamiehenoikeuksien käyttämisestä ei edelleenkään voitaisi periä maksua ehdotetun 9 §:n nojalla.

Metsähallituksen liikelaitostehtävät hinnoitellaan liikelatoudellisin perustein. Tätä edellyttää myös valtion liikelaitoslain 7 §:n säännös hinnoittelusta. Tässä säännöksessä ei ole säännelty lainkaan yhteiskunnallisten palvelujen hinnoittelua. Sen sijaan valtion liikelaitoslain nojalla on mahdollista, että yhteiskunnallisten palvelujen tuottaminen korvataan liikelaitokselle. Metsähallituksen toiminnassa yhteiskunnallisilla ja viranomaistehtävillä on suuri merkitys. Tämän vuoksi näihin liittyvästä hinnoittelusta on säänneltävä riittävän yksityiskohtaisesti liikelaitoskohtaisessa laissa ja asetuksessa. Asetus on tässä suhteessa erittäin tärkeä.

Valiokunta katsoo, että metsähallituksen perimien maksujen tulee olla tasapuolisia ja kohtuullisia suhteessa toiminnasta keskimäärin aiheutuviin kustannuksiin. Paikallisen väestön oikeudet, edut ja elinolot tai muu niihin rinnastettava syy on erityinen hinnanalentamisen tai maksuttomuuden peruste.

Metsähallituksella on osassa maata merkittävä asema matkailuelinkeinoon liittyvien hiihto-

keskusten ja hotellialueiden sekä loma-alueiden maanvuokrauksessa. Osassa kuntia matkailu on pääelinkeino. Mainittujen alueiden vuokrauksella on poikkeuksellisen merkittävä asema aluepoliittisessa mielessä. Perityt vuokratasot ovat olleet viime aikoina kohtuuttoman korkeita ottaen samalla huomioon, että yhteiskunta on toisaalta tukenut yritystukilainsäädännön mukaisella rahoituksellaan vuokramailta tapahtuvaa yritystoimintaa. Tältä osin tulisi säätää, että metsähallitus saa soveltaa alueella enintään käypää hintaa näiden alueiden vuokraukseen. Sanottu mahdollistaisi vuokrien alentamisen, koska käypä vuokra määräytyy olosuhteiden mukaan ilman jatkuvaa lisätuottovaatimusta. Näillä alueilla on myös tärkeä merkitys koko kyseisen alueen muulle elinkeinotoiminnalle. Metsähallitus ei tee vuokraamiensa alueiden markkinointitai kehittämistyötä. Näiden syiden vuoksi tulisi säätää, että metsähallitus ei voi periä vuokraa siitä arvonnoususta, jonka kunta ja asianomaiset yritykset alueella ovat saaneet aikaan. Vuokraa ei voisi sitoa myöskään yrityksen liikevaihdon kehitykseen. Myös alueelliset olosuhteet tulisi vuokraa määrättäessä ottaa huomioon.

Metsähallituksen tulot perustuvat metsänmyyntituloihin. Tästä syystä muukaan ns. kiinteistöjalostus ei sovi metsähallituksen toimenkuvaa. Rantojen myyminen ja muiden maa-alueiden luovuttaminen taajamien läheisyydestä korkeaan hintaan ei sovellu metsähallituksen tehtäviin.

11 §. Johtokunta. Valiokunta katsoo, että uudistuksen yhteiskunnalliseen merkitykseen nähden on perusteltua säätää ehdotettua tarkemmin, miten paikallisen väestön riittävä edustus ja vaikutusmahdollisuus metsähallituksen johtokunnassa ja 13 §:n mukaisissa neuvottelukunnissa turvataan.

Ehdotetun lain mukaan metsähallituksen hallituksena toimii johtokunta, johon sovelletaan, mitä valtion liikelaitoslaissa on säädetty liikelaitoksen hallituksesta. Valtion liikelaitoslain 14 ja 14 a §:n mukaan henkilöstöllä on edustajansa liikelaitoksen hallituksessa. Edustajan tulee olla yleensä liikelaitoksen palveluksessa. Saman lain mukaan valtioneuvosto määrää hallituksen kol-

meksi vuodeksi kerrallaan. Muuten hallituksen kokoonpanosta säädetään valtion liikelaitoslain mukaan liikelaitoskohtaisella lailla tai asetuksella.

Hallituksen esityksen perusteella vain henkilöstön edustajasta säädettäisiin lailla. Muut edustajat määrättäisiin asetuksen perusteella. Edellä on todettu, että metsähallituksen erilaisen toimintojen yhteensovittamisessa on korostettava myös metsähallituksen toiminnan yleistä yhteiskunnallista ulottuvuutta. Tämän vuoksi johtokunnassa tulee olla myös alueellinen edustus. Käytännössä on tarpeen asettaa johtokuntaan vähintään kaksi alueellista edustajaa, joista toinen olisi Lapin läänistä.

13 §. Neuvottelukunnat. Valiokunta korostaa neuvottelukuntien merkitystä ja katsoo, että niiden tehtävänä tulisi olla käsitellä alueellisia tai paikallisia vaikutuksia omaavia yleisluonteisia asioita, suunnitelmia sekä palveluja ja hinnoittelua koskevia kysymyksiä. Käsiteltävien asioiden tulisi olla luonteeltaan yleisesti ottaen laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä. Valiokunta painottaa neuvottelukuntien kannanottojen merkitystä päätöksenteossa.

Lapin läänissä tulisi alueellisten erojen ja ongelmien erilaisuuden vuoksi olla 3 — 4 alueellista neuvottelukuntaa. Myös muualla maassa voisi olla alueellisia neuvottelukuntia.

Neuvottelukunnassa tulisi metsähallituksen edustajan lisäksi olla ainakin riittävän laaja paikallisen väestön sekä elinkeinoelämän edustus.

3. Muut kannanotot

Valiokunta on edellä esittänyt lakiehdotusta koskevia kriittisiä huomautuksia, koska lakiehdotus sisältää puutteita ja epäkohtia. Lakiehdotuksen hyväksyminen edellyttää valiokunnan käsityksen mukaan edellä esitettyjen seikkojen huomioon ottamista. Erityisen tärkeää on mie-tinnössä tarkkaan ohjata laadittavaa asetusta.

Edellä olevan perusteella valiokunta esittää,

että maa- ja metsätalousvaliokunta ot-taisi mietintöönsä laatiessaan huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Väistö, varapuheenjohtaja Varpasuo, jäsenet R. Aho, Enestam, Järvelähti, Korva, Laakkonen, Metsä-

mäki, Pulliainen, Saario, Urpilainen, Vehkaoja ja Vähänäkki sekä varajäsenet Ihämäki, Muttilainen, Rask ja Röntynen.

Eriävä mielipide

Hallintovaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä n:o 257 laiksi metsähallituksesta on mielestämme perusteluiden osalta hyvä, osin erinomainen. Siinä esitetään perusteltua kritiikkiä lakiehdotuksen monista heikkouksista. Hallinnon puolella muun muassa arvosteltiin johtokunnan ja neuvottelukuntien edustavuuden puutteita, sitä, että luonnonsuojeluasiat ovat hallinnon keskeisten periaatteiden vastaisesti kahden eri ministeriön ohjauksessa ja että muutoksenhakujärjestelmä on vaikeaselkoinen. Esiityksen muussa sisällössä havaittiin niin ikään puutteellisuuksia, joihin maa- ja metsätalousva-

liokunnan tulisi mietinnössään välttämättä puuttua. — Mielestämme hallintovaliokunnan olisikin tullut hyväksymiensä perusteluiden kautta päätyä ainoaan loogiseen lopputulokseen, siihen, ettei lakia voida hyväksyä esitetyssä muodossa.

Edellä olevan perusteella esitämme,

että hallintovaliokunta ehdottaisi maa- ja metsätalousvaliokunnalle lakiehdotuksen palauttamista uudelleen valmisteltavaksi.

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 1993

Kari Urpilainen
Maija Rask

Matti Vähänäkki
Kyllikki Muttilainen

Raila Aho
Marjatta Vehkaoja